

بُشی نردو شنیہ افسانہ نگاری ہند فن: ”بال مرأًیو“ افسانہ سومبرن ہند حوالہ قیصر احمد ملک

تلخیص:

۱۹۶۰ء میں اپسوی پتھری یا نوترقی پسندی ہند اثر ختم سپد تھا آئے کاشر زبانی مژركیشہ توڑی افسانہ نگار بارس سیمن مژر بُشی نردو شنیہ اکھاوس۔ اصلی ناو او سس بُشی لال ولی تپ ادبی دُنیا ہس مژر گو و بُشی نردو شنیہ مشہور۔ نردو شنیہ اوس گوڈ گوڈ اردو زبانی مژر لکھاں۔ امُر گر امر ترس مژر ”نیاز مان“، ناؤ اکس اردو اخبار مژربجیت سب ایڈیٹر کام۔
کلیدی الفاظ: اردو زبانی، ترقی پسندی، ایڈیٹر، افسانہ نگار

تعارف:

کاشر س مژر چھے از تام بُشی نردو شنیہ تریبہ افسانہ سومبرنہ تپ اکھناول نظر گٹھاں، مگر اتحہ بر عکس پُھس سہ پنہ گوڈنچہ افسانہ سومبرنہ ہنزر گوڈ کتھہ مژر چھ پاٹھک پانہ ونان:
”میہ دوت زوری کاشر س مژر لکھاں۔ بر و نہہ او سس لکھاں بو اردو پاٹھک۔
وون چھس بود و شونی زبان اندر افسانہ لکھاں۔ کاشر دی پاٹھک آسن میہ اندازن دوپہ تریبہ افسانہ لکھر متر۔ پیچہ چھم اکھ کاشر ناول ”موکھار“ تیار۔ امہہ ہر یمانہ چھم بیا کھلوکت ناول ”سور نتے زون“ شروع گر ہم۔۔۔ تھکن نے گر چھم میہ چھنے یہیہ کتھہ ہنزر پڑھ زیماں ناول ”موکھار“ آسہ کاشر س ادب اند تھکن لا یق ادبی تخلیق۔

نردوش نہ امہ بیانے تلے چھ واضح گزہ حان زوں چھ نردوش واریاہ کیٹھہ تخلقی ادب راؤں تل خاص کرامہ پیش "موکب" ناول پیہ زن پڑھ کنہ کہ بیانے تلے عیان چھ سپدان۔ بہر حال ڈکن چھ میانہ مضمونگ ک موضع تپیش گو ڈنج افسانے سومبرن "بال مرائیو" - "بال مرائیو" افسانے سومبرن چھنے شین افسانن پڑھ مشتمل یمن مژہ "تُلر"، یہ تام نال وو تم دامنس تل، جافر خان، بال مرائیو، شروک تے گس لوگ داوی شامل چھ۔ یہم شیئے افسانے ہمکو کھاؤ کر دون سو تھرہن مژہ با گرتھ سہ گو و پیہ ز دتُلر، بال مرائیو، شروک تے گس لوگ داوی، افسانن مژہ چھنے زنانے کردار غالب تے "یہ تام نال وو تم دامنس تل تے جافر خان" افسانن مژہ چھ مرد کردار غالب۔

افسانے سومبرنہ ہند گو ڈنیک افسانے چھ "تُلر" افسانس مژہ چھ افسانگ سوپے صورتحال ہسپتالے منزشو عنۃ

سپدان تے اندتہ واتان۔ افسانچ مرکزی کردار چھنے تُلر یوسہ افسانس مژہ پر تھ کا نسہ مردیں ستونفترت کران چھنے یہمہ مؤجوب تمس واریاہ کیٹھہ بوڑن چھ پوان۔ یہ چھنے ہسپتالس مژہ بحیثیت نُس کام آسان کران یوسہ ہر دن پنہ شین و سن سمجھا وان چھنے زم پر چھ فطری طور مطابی آسان۔ پتھ پڑھ اُمس پنہ سارے و بسہ ونان چھنے زاء کس زنانہ چھنے مرد ہمیز ضرورت پوان یہ نہ سوا افسانکس ابتدا ہس مژہ ماننے خاطر پر تیار چھنے۔ ہسپتا لکو ساری مرد تے زنانہ چھنے پتھ پتھ اُمس متعلق خبر کیاہ کیاہ ونان آسان یمن مژہ ڈاکڑتی شامل چھ دو یہم یہ ز ہسپتا لک پر تھ کا نہ کہ مرد داویں یڑھان اُمس ستیڈ یڈ یڈ تھ کتھ کر نہ مگر کا نہ کہ آکھاہ او سنہ اُمس بر وہ کہ نہ ٹھہر ان۔ افسانس مژہ چھنے اکہ دوہ شامن تُلر سٹورس مژہ اُکس بیمارس کیت دوا آنیہ گزہ حان پیتھ برج ناقھن اچانک اُمر سُند اتھ احس مژہ ٹھہ پنہ محبنگ اٹھاہر یتھ پاٹھ کران۔

"میہ ووت شیئے رتھ اندری نارڑاپان۔ میہ ونمونے تو ہے زانہ کیٹھہ۔ میہ چھ قشم

بوونوہ هنے پیسہ دُوبارہ زانہ کیشہ۔ وللہ وہی دو دندری۔ میہ دیومعائی۔ توہہ

تہ مہہ نوکاٹسہ،

تلر پھنے اتھ پڑھ بر ج نا تھس ناراض گوھتھ ہسپتا لکس انچارچ ڈاکٹر سیہ ونیہ گوھان مگر ڈاکٹر
پنڈس کمرس نش و اتھ و چھ تھر تھہ امہ کھوتہ بتر حالات یعنے ڈاکٹر سیہ میٹر نرسہ درمیان یہی
موجو ب سوا بس یتھ پنیس رو مس مژر ڈاپھ تراوان چھنے یتھ پڑھ سو حاران چھنے سپداں۔ یہوے واقعہ
چھ انسان مژر کلائیکس بنان تیک سو مجور گر بر ج نا تھس سیہ ونیہ خاطر پڑھ کر تے مت خاند ر، یتھ
اُس کا شر کا پڑھ روان چھ زڑو نٹھ چھڑو نٹھ و چھتھ رنگ رٹان۔ انسانکس اُخ رس پڑھ چھ انچارچ ڈاکٹر تھہ
میٹر نرس پانہ غلطی کرتھ تلر تھہ بر ج نا تھس تھہ سوے غلطی کران رٹان یتھ پڑھ پنیس انچارچ ڈاکٹر ن

وون:

”توہہ چھو نوکری کرنے یور یوان کنے عشق کرنے۔ شہر ک شہر چھنے اپنے کیشہ ونان۔ توہی

کو روں سوری ہسپتال بدنام۔ تھنہ دھاٹر پھنسنے پیتھ کا نہہ جائے۔“

یتھ انسان مژر چھڑپڑ کرنے آمت زیم سما جکو ز مدار چھ آسان تم چھ پانہ غلط کامہ کران مگر بیلیہ
کا نہہ لوگٹ پہ کام کران چھ تھہ پڑھ چھ تم عالم تھوڈ ڈلان پہ زن یتھ انسان مژر نظر چھ گوھان
تکیا ز انچارچ ڈاکٹر تھہ میٹر نرسہ ہند چھنے کا نہہ پاے لگان مگر تلر تھہ بر ج نا تھن چھ سوپے ہسپتال
بوزان بیلیہ زن ڈکہ تلر یمن و چھتھ چھنے پن گوڈ کو رمٹ فاصلہ
پھٹر اوان۔ اُگ پنڈس ”لو میر تھ“ انسان مژر تھہ چھ لگ بھگ یہوے صورتحال پیش کرنے آمت پیتھ
اسانگار پانہ اکس

انہر شہ کو رمہرا جس ست دو ریڈ عشق کران چھ یتھ پڑھ پنیس پنگر وا جنی خبر کیاہ کیاہ ونان چھنے مگر سہ چھ

تو تہی کران تے پتھر اکس لوکس جوانس تیکر سند ناو تھوڑا آسان چھ تھہ مژ پھساونج کوشش کران۔ افسانے کس اخ رس پٹھر یہیلہ افسانگار بوزان چھ زمہرا جس کو رکھ کیشو نا تھس ستر یں تھوڑد س مول چھ آسان اتھ پٹھر چھ ”لومیرنچ“، افسانس مژ افسانگار پتھے زنا نیشن زبردی حاراگی ہند اظہار کران یتھ پٹھر زن تکر افسانس مژ انچارچ ڈاکٹر تے میٹرن رس تکر تے بر ج نا تھس و پھٹھ کران چھ۔ دو شوے افسانے یہیلہ پر وول و چھان چھ باسان چھ زیم دو شوے افسانے چھ اچھوڑ پھٹھت حال پیش کران یہ زن کا میاب افسانچ زمان تھے مان تھے ہمکو و۔

پتھر تکر تے لومیرنچ افسانن مژ از کا لکھ قی رومنی واقعہ بیان کرنے آمیت چھ تھہ ”یو تام نال و ٹم د منس تل“، افسانس مژ افسانگار سون ظون پس اکس اہم موضوع عس گن پھر ان۔ افسانس مژ چھ سما جک سہ صورتحال بیان کرنے آمیت یتھ مژ یہ ہاو نے آمیت چھ زسون سماج کتھ پٹھر چھ تو ہم پرستی مژ ہینے آمیت۔ افسانے چھ اکس تکونی شکلہ مژ پیش کر یہ آمیت یتھ مژ شانیتے، گنگا دھرتے افسانگار شاہیل چھ۔ افسانس مژ چھے شانیتے پور پٹھر تو ہم پرستے، گنگا دھرس ہمکو و اسر نیم تو ہم پرستے و نتھ تے افسانگار چھنے یمن چپز ان پٹھر کھن پڑھ کران۔ افسانگ کلامکس چھ سہ واقعہ یہیلہ افسانگار دفتر پر تھ سیوڈے گنگا دھر ان گر گزھ تھہ تھہ ”یو“ سے صورتحال و چھان ز گنگا دھرتہ چھ تو ہم پرستے، یہیمہ مؤجوب گنگا دھرس افسانگارس پنہ گوڈ کالچے زندگی پڑھ ساہرے دلپل بوز ناونی چھے پوان۔ دراصل چھ افسانگار افسانس مژ سما جہ کیم تمن لکن پٹھ طنز کران یم سما جس مژ و ہمن تے گمانن پٹھ یقین کران چھ یہ زن افسانگار افسانے لکھنگ اصلی مؤلمہ مقصد چھ۔ افسانس مژ چھ افسانگار یہ شانیتے نہ کرد اپر ستر واضح کران یہیلہ سو و ہمہ ستر مران چھے ز پہ ٹسہ پھول اوں گنگا دھر ان دو سہ مژ کوڑمٹ تکیا ز شانس پھنہ ڑکہ کاٹھہ بیمار کی آسان بلکلہ صرف و ہمہ۔

”جا فرخان“ ناؤک افسانے چھ میانہ خیالہ نردو شنین گھم افسانس مژ اکھ و کھر موضوع بر و نہ ہمہ گن انان۔ افسانس مژ چھ گشپر ہند قبائل حملک صورتحال پیش کر یہ آمیت تے سوہے افسانے چھ جافر خانس

اُندھی اُندھی نڑان۔ جافر خان چُھ افسانکس ابتداء ہے مژا کھ جا ہل انسان آسان گریتیلہ یہ سروانند پنڈس گرس مژا حملہ کرنہ آٹاں چُھ سروآنندس لائی تھے تپشز زنا نہ تو لی ستر چُھ جنسی شہوت پرستی یڑھان کر دن گر تو لی ہند جسم ڈھھتھ چھنے اُمس پنڈنہ ما جہ ہنزہ لی ہنزہ کھ یاد پو ان زر تر آسکھ مول بیوی مفت تھے بیسیہ ہنڑی آشنر گلزار یاد پو ان ییسمہ ستر جافر خانس نٹھا ڈٹھ پنڈی ڈڑھ تھا وہ گھٹھر تو لی وو ان چُھ یتھ مژا تک پنڈس یعنے والے سچے سند خاطر ٹھے پنڈنہ زنا نہ خاطر کی نہیہ چیز باقی قابیں نش ڈڑھ تھا وہ تو یمن مژر سونہ سندھ ڈتھجہ ہارکے ز، کنپے واجہے ز، ہھٹھے پھول اکھ، روپے ہنڈر ڈچھ، غکو ٹکو پلو، زاشری سندھ کپو، قمپیں، پا جامہ، صدر، ہنڈیانہ، لگوٹھ ٹھے زری ٹوپی۔ ییسمہ افسانک گھم مُداتھے مقصد چُھ یہ ز انسان کوتاہتہ ظالم آستن گر پنڈس باڑس تھے شریں نش وآ تھے چھے تھس ہارما نز پو ان پے زان یتھ افسانس مژا جافر خانہ کردار ستر افسانگارن واضح کو رمٹ چُھ۔ افسانس مژا چھ سوپے اورے واضح گرتھ تھے پر ان والے پیٹھ چھنے خاص کی نہیہ تھے روزان یہ زن ییسمہ افسانچے کمزوری ماننچہ ہمکو و دویم چھ افسانے دون حصے پیٹھ مشتعل گوڈنکس حص مژر چھ واریا ہن قابیں ستر ستر واریا ہم ڈتھ زنا نہ نظر گڑھان تھے افسانک دویم حصے چھ صرف تین نفران پیٹھ موڑان یعنے جافر خان، سروانند تھے تو لی نظر گڑھان یہم زن افسانک گھم مُداتھے مقصد موجو ب اہم کردار ہمکو کھمائنچہ۔ یہ نظر مژتا وی تھا اگر ییسمہ افسانک ابتدائی حصے نہر تھے کڈون تھے افسانک مؤلہ مُدا چھ تو تھے موجو ب دروزان۔ ییلیہ زن اُم سندھن باقی افسانن مژا افسانک مرگزی کردار عام طور گوڈ پیٹھ اندس تام برابر نظر چھ گڑھان مثالے ٹلر، گنگا دھر، شر وک افسانچے مرگزی کردار تھے لو میر تھ افسانک مرگزی کردار افسانگار بیتھ بیتھ۔ آ۔ یہ چھے حقیقت ز افسانس مژا چھ تمہ و تک گشپر ہند اکھ حقیقی واقعہ نظر گڑھان ییسمہ موجو ب یہ ہمکو وئنچہ ز افسانوی اولس مژا چھ گشپر ہند اکھ نہ مشون تھے خطرناک تو اڑخی واقعہ رُزھراونہ آمُت سپے افسانے پران پران چھے امین کامل سُنڈر ”گٹھ مژگاش“ ناول تھے یاد پو ان تکیا ز اتھ ناولہ مژتا چھ گشپر ہند قبائل گھملکو خطرناک منظر ہاویہ آمُت یتھ مژرام کرشن فاطمہ بچاوان بچاوان زخمی سپد تھ فاطمہ

کھوئے مژ مران چُھ تے جا فرخان افسانس مژ چُھ سروانند جا فرخان نہ ڈر زخمی گڑھان تو لی بچاوان
بچاوان۔

”بال مرآیو“ افسانس مژ چُھ تھے اکہ بستی ہند صورت حال پیش کرنے آئٹ میتھ مژ عالم طبقن ستر
ستر و اتل تھے روزان چھ۔ افسانس مژ چھ ز واقعہ لر لور پکان، اکھ گو و پوشہ گجھ ہند گرک حال تے دویم گو و
 قادر و اتل نہ گرک۔ یئمہ مؤذوب افسانس مژ کاشر افسانوی ادپکن دون اہم افسان ہٹر ٹھاے نظر
گڑھان چھے۔ اکھ گو و ہری کرشن کول سند ”تا پھ“ تے دویم گو و اختر محی الدین ”دند و زن“۔ میتھ
افسانس مژ چھ سیو دپاٹھو باسان ز پوشہ گجھ ہند کردار چھ سے افسانہ نظر تل تھا و تھ پیش کرنے آئٹ میتھ
”تا پھ“ افسانس مژ چھے پوشہ گجھ دلہ مژ روزن واجہہ نوشہ ہٹر نفرت تے کشیر مژ روزن والس نچو سند محبت
میتھ پاٹھو میتھ افسانس مژ پوشہ گجھ نوشہ ہٹر نفرت تے نچو سند محبت چھ۔ دویم گو و ”دند و زن“ افسانس مژ
چھ بر پکر دائل اشمہ پا زار والخ تھے شامس ثپر کلس لپر لالا گان میتھ پاٹھو ”بال مرآیو“ افسانس مژ
بر پکر سند کر پاٹھو اشمہ گو ڈپہ و نان چھ ز: ”کو ڈتھے پکھن واش۔ آپہ کھے یئنہ ستر اٹ کرتھ“ تے لہتہ
مو نڈ گرتھ پھس گر مژ نہر کلڈ تھے ہن ان تے اشم چھے کیشہ پلوز چھ ور نیتھ سر کہ پٹھ شونگان میتھ پٹھ نہ
 قادر و الس ثپری تام گرس مژ گز ڈنے قرار یوان چھ۔ اتھ پٹھ چھ سہ گرا کھ پر ٹھاڑن تھ اشمہ پٹھ تراوان
تے پانہ چھ کھو گھت مو گھت کرتھ اٹھ کر تھ اٹھ کر تھ اشمہ نش شونگان۔

بیا کھا اہم مسلہ چھ میتھ افسانس مژ سہ گو و یہ ز قادر و اتلن و طپر و چھ تھ چھے پوشہ گجھ میتھ پٹھ
مجو رگڑھان ز تھے پران ناتھ گر واپس یئہ تے پے سوزن سہ پاٹ کھورے واپس زنان ایسے خاطر تکیا ز پوشہ
گجھ ہٹر نوش چھے افسانکس ابتدائے مژ گر لھ مالین آسان گمہ۔ افسانکس ابتدا ہس مژ چھے سو یہ سونچان
ز سو یہ پانے واپس مگر تھ سپد نہ میتھ پٹھ سو وو نی اندری پریشان اس گمہ قادر و اتل نہ گرک حال و چھ تھ۔
سو اس وو نی دوہو دوہس سونچان ز پران ناتھ گو ٹھس واپس اون مگر میتھ اس یہ سونچان ز اگر بو ونس

اُن پتھے ہر گاہ بیپیہ کیتھے گو و پتھے و سم نے پچھو کلہ پٹھھ تھا کہ تِس اُس سیتھ پتاہ ز میونوی چھڑکہ سورے قصوٰر۔ افسانکس اُخ رس پٹھھ پُچھ پوشہ کچھ پتھ شاہ پتھ گوہ هان یہیلہ دروازس ٹھک گوہھ تھ پران ناتھ ز نانہ پتھ اندر اڑان چھ۔ یہیمہ افسانچ اکھ کمزوری ہمکو ویہ ماننھ نی پوشہ کجھ ہندگرک حال چھنہ افسانگارن تپھ پاٹھو پیش ہیو کمٹ کرتھ یتھ پاٹھو زن قادر و اتپنہ گرک حال پیش پُچھن کو رمت۔ یہ صورت حال چھ برابر ہری کرشن کول سندس ”تاپھ“ افسانس ستر ستر اختر محی الدینس ”آدم چھ عجب ذاتھ“ افسانس مژر تھ نظر گوہ هان یعنی افسانگار چھ گنہ و ز افسانکہ ما جلہ مطابق بعضے گنہ و قعس پٹھ زیاد زور دوان تھ گنہ کم۔ مگر یہ چھنے حققت ز افسانگ موضوٰع ”بال مرائیو“ چھ بلگل صحیح تکیا ز قادر و اشل چھ اُخ رس زنانہ ہنپر سارے غلطی، بوے تے سوہرے محلہ اکتھ گن ترا و تھ اشمہ نشنجاتھ باسان تے پرم ناتھس تھ چھے تی پوہ ز باسان یہیلہ سہ ماجھ ہند و منہ و راؤے زنانہ گر چھ انان۔

”شرُوك“ افسانس مژر چھنے افسانچ مرکزی کردار اکھ ز نان تیمس بیماری آسنے کنوار یا ہس کالس ہسپتالس مژر اُخل روُز ن چھ پو ان مگر امماہ با وہ ڈچھنے تھس پنه نو گر کیو باؤڑ و مژر کا نہہ اکھ خیر یوان بلکہ چھ ہسپتا لگ انچارچ ڈاکٹر محی الدین اُمس بلا یہ لگان یتھ پٹھ ہسپتالس مژر باقی ڈاکٹر ن تھ رُسن تھ اُمر سُند خاص خیال چھ تھاؤن پو ان۔ سہ چھ اُمس نرس ہتھ مس چھلنا وس ستر ستر کنؤتہ کرنا وان بلکہ اوس سہ گنہ و ز اُمس پانے دواتھ چاونا وان۔ یہ و چھتھ چھے ہسپتالچ اکھ نرس اُمس ڈاکٹر متعلق اکھ غلط فہمی پاؤ کر ان یتھ پٹھ اُمس وو ن راؤ زن ہنر زیند رے راوان چھے۔ افسانچ یہ مرکزی کردار چھے یہ بُوز تھ وو ن یہار اُستھے گر یڑھان گوہھن سہ گو و یہیلہ اُمس اکہ دوہ خاندار ہسپتال خیر یوان چھ تے یہ چھنے تھس و نان بچہ مپنچہ گر پنھ نس بستر س پٹھ۔ ڈاکٹر محی الدین یہیلہ یہ بُوز تھ چھ اچھن مژر اوش وسان تے وارڈس مژر اڑنے بجا یہ چھ و اپس نیران۔ مگر افسانچے مرکزی کردار س گیہ یہ غلط فہمی افسانس مژر تھہ و ز دو ریہیلہ تھ ڈاکٹر س ستر اکھ بیگم و چھ تیمس ڈاکٹر ن وو ن:

”ڈچھوہ تو ہے۔ کاڑا شراری چھپے میاڑ کو رہ ہن۔ چھنا عین تے غین ہا جڑ،“۔

پہنچ و نس ڈاکٹر نیجہ اکہ لیڑہ دنان:

”مُڻ هِ رَأِينَ أَسْ مِيونَ گُوُرُ!

پہنچ تو چھتے افسانچ مرگزی کردار ڈاکٹر سارنے تھی وارڈس منز نالہ متہ رہان۔ تسلیم چھ
مومن زن زویان تے آندھی لوگت شروک چھڑلان تے عتی اوسمیں یمیک پھیران پہ زن گوڈے
ونہ آوزِ کیا ز اوسنے امیں مس چھو لمٹت تے کنگوکو رومت تکیا ز ڈاکٹر محی الدین اوس پر تھ ساعتہ امیں نرسن
ہتھ مس چھلنا وان تے کنگوکرنا وان۔ ”شروع“ افسانس منز چھ برابر سے صورتحال نظر گوہان یُس زن
امیں سیز ”اکھ دور“ ناولہ مژر نظر چھ گوہان۔ یتھ پاٹھ کا کھ دور ناول پنس دوران پرن والے نیز بردس
ہمدردی لس منز پاؤ سپدان چھتے تھے پاٹھ کو چھ ”شروع“ افسانے پر تھ افسانچ مرگزی کردار سیز پرن
والے لس ہمدردی پاؤ سپدان۔ اکھ صورتحال چھ دو شوئی منز مختلف سہ گو و ناولہ منز چھنے غلپنہ بلدرس اکھ نیک
انسان سمجھتھ تسلیم پڑھ پڑھ کر ان یمیہ سببے تسلیم ساری زندگی بُر باد چھنے سپدان مگر اتھ بر عکس چھے ”
شروع“ افسانچ مرگزی کردار گوڈا انجاہ چ ڈاکٹر متعلق بے پڑھ سپدان یمیله تمیں اکھ نس ڈاکٹر
متعلق غلط فہمی پاؤ کر ان چھنے مگر اخ رس چھتے پہ بے پڑھی محبتیں منز تبدیل سپدان یمیله انجاہ چ ڈاکٹر
افسانچ مرگزی کردار سپنے کو رحاج رس سیز مشہابت دوان چھ۔

افسانے سوبہ رہنہ ہند آخڑی افسانے چھ ”گس لاگ دادس“، افسانے کو اہم کردار چھ پر بھن جی، ہمن
پر بھن مول، ہجی شوری پر بھن مونج تے موہن لال یُس اکھ ماشر چھ آسان۔ افسانس منز چھنے پر بھنیں
مالس ماجہ ساری دے کھوتے بد فکر یہ آسان زیسائی کوئ پر بھن کرو سہ آسہ عکھ یمیہ موجود ب اور مژرم یور
یوان گوہان چھ۔ اتھر منز چھ لجھی شوری خیال یوان ز بھنیں تے موہن جیس چھ پائے وائے واریاہ

اصل۔ تکیا زموہن لال چھ لخمی شوری ہندگر شرہن پرنا و ان یتھ پٹھ شوری اندری یڑھان چھے نیپہ چھ
بر بھنس کیت اصل تان یئمہ موجو ب امس پُن خاندرا لخمن تھ پچھ پوان تیار کرن۔ اوپر یور مژم یارہن
نکار گرتھ چھ بیم دو شوے باڑ پاران آسان زازنو اسکر موہن مالس یہ کتھ زٹ کر پر بھنس عتھ خاندرا مگر امی
دوہ چھ اتفاقن یتھ یمن دون باڑن نش کھسان تے ونان چھکھ:

”ماتا جی مہارادو پمو۔ پر بھاجی تے ساری شری گر بھن کائی کتھ ٹنڈروارہ دوہہ
شامن سون گر سوزن“، ---- میہ مہارا جھنا بودوار دوہہ لئن!“

اسانگ یہ مکالمہ بُز تھ چھے یمن دو شوئی باڑن قیامت گرھان۔ دراصل چھ افسان مژ
سما جک اکھ سہ مسلیہ ویڑھنا وہ آمٹ یں از زیادے پہن نوان چھ سہ گو و پہ ز بر بھن ز موچ یڑھان چھے نی
میانہ کو رخاطر گوڑھا اکھ سہ لڑکے آسٹن یں جان آسنس عتھ تو ستر روپیہ داھتے زینان آسہ۔ افسان مژ چھ
آفی موضو ع پیش کر پہ آمٹ یں اکس کا شر ما جہ ہندو جذبا تو ستر پیش چھ کر بیہ آمٹ۔ افسان
مژ یتھ پٹھو اکس مالس ما جہ ہند یا اکس کو رہند خاب پھٹان تھ تم چھ پزے داوس لگان تیج زن
افسان مژ خوبصورت عکاسی کرنے چھے آہ۔ افسان مژ یوسہ ٹریجڈی سپدان چھے تھ مژ چھ بیم
تر بشوے شامل یئمہ موجو ب افسانگ مرگزی کردار ڈاڑن ہنا مشکل سپدان چھ تکیا زیم چھ ترشوے
موہن لائی قول یکجاہ بوزان تھ ترشوئی پٹھ چھے ہشی قیامت سپدان۔ یہ چھتھ ہمکو وؤنھ ز افسانگ
موضو ع چھ بلغل صحیح ”گس لوگ داوس“ تکیا ز پرن وول چھنے ہبکان یہ مشخص گرتھ گس لوگ داوس بلکہ
چھ یہ افسانکس اندس پٹھ اکھ نو وسوال کھڑا سپدان یہ ز افسانوی ادپاکھشان ماننھ ہمکو ویہ افسانہ
چھ اختر محی الدین ہندس ”زٹھ“ افسان عتھ رلان یتھ مژ زن اکس مالس پنہ کو رہنڑ یہ ترپ آسان
چھے ز امس گوڑھ گنہ پٹھو خاندرا سپدان۔ گلس پٹھ ونیہ ز بنی نزوشن بن افسان متعلق چھے ز رایہ اہم
اکھ گیہ شفیع شوق صائز پہ رائے ز:

”تمگی پسند ہن افسانن منز چھے واقعہ کھوتے زیادہ اہمیت کردار س، تکیا ز کردار چھ
واقعہ معین کران۔ تمگی پسند کردار چھ پُن سمائجی اوغد پوکھ پیتھ ووتلان، یئمہ کنو
یکن منز سمائجی حقیقت نگاری ہند باس چھ لگان“

دویم رائے چھے رتن لال شانت صائمہ یہ ز:

”واقعہ ہک او بیر گوبیر دنے دوں بنی نردوش چھ آمہ رنگو دا حد کلا کار۔ واقعہ
ہس ولتھ کردار تے کردار اند کردار اند واقعہ یکم چھ نردوشنہ افسانوی فنکو

ز اہم نقطہ“ ۳

یہم دو شوے رایہ نظرن منز تھا تو تھہ ہسکو ویہ ڈنچہ ز بنی نردوشن چھ جان افسانہ تھلپیک اگری ہتھ تکیا ز
پڑھ کنچہ دو شوے رایہ چھے پنہ پنہ جایہ کمل تے دو شوے چھے بنی نردوشنہ کمل افسان نگار آسناگ پے دوان
پے زن اگر ہنر ”بال مر آیو“ گوڈنچی افسانہ سومبران پر تھہ فلکر چھ تران۔ میاڑ کنو چھے نردوش پسند یہن
افسانن ہنرا کھا ہم خوبی سوگیہ یہ ز بنی نردوشنہن افسانن منز چھنہ مشکل زبان گنہ جایہ نظر گٹھان یئمہ
موبوب نہ پران وول اگر ہند کردار افسانہ پران پران گنہ مشکل س منز چھ پوان۔ پنہ نہن افسانن منز چھ سہ
پران وآل کر ہنر دچپسی برقرار تھا وہ موبوب افسانکس ماڈول تھہ پاٹھر پیش کران ز داد دنس چھنہ چارے
لگان۔ بیا کھا ہم نقطہ چھ اگر ہند ہن افسانن متعلق یہ زیتیلہ اسکر اگر ہند یہن باقی ہم عصر کا شرہن
افسانگارن ہندر افسانہ و چھو تمن منز چھ ترقی پسندے ہنر جلک گنہ نتھے گنہ رنگو نظر گٹھان یہ زن نہ بنی
نردوشنہن افسانن منز نظر چھ گٹھان۔ اگر چھ پنہ نہن افسانن منز پاپندی سان افسانکسین لوآ زمان ہند
ورتاو کو رمٹ یئمہ موبوب نہ یتھ منز کا نہہ مشکل چھ ٹھر یوان امه سببیہ چھ یہ کاشترس منزا کھ کامیاب
افسانگار۔

حواله جات:

۱: گوڻ کتھ (بال مرأيو) ص: ۵

۲: ڪاٿر زبان تے ادٻک تو آرتن، ناجي منور تې شفیع شوق - ص: ۳۳۰

۳: ڪاٿر افسانه: مُنْزَل تې مُنا، رتن لال شانت - ص: ۱۸۸